

Försvarsmaktens årsredovisning 2012

Riksrevisionen har granskat Försvarsmaktens årsredovisning, daterad 2013-02-22. Syftet har varit att bedöma om årsredovisningen är rättvisande.

Riksrevisionen vill efter granskningen av årsredovisningen och avlämnandet av revisionsberättelse fästa ledningens uppmärksamhet på nedanstående.

Riksrevisionen önskar information senast 2013-05-27 med anledning av våra iakttagelser i denna rapport.

Sammanfattning

Försvarsmakten ansvarar för att den årsredovisning som avlämnas till Regeringen ger en rättvisande bild av verksamheten. Som ett led i detta bör samtliga delar av årsredovisningen analyseras och kvalitetssäkras för att säkerställa att det som redovisas överensstämmer med verkligheten. För att möjliggöra en tillfredställande kvalitetssäkring ska underlag finnas som gör att redovisade uppgifter kan kopplas till underliggande material som beskriver uppgiftens ursprung och bearbetning. Detta underlag bör vara tydligt dokumenterat så det kan förstås utan större problem. Syftet med dokumentationen är, utöver att möjliggöra god kvalitetssäkring, att säkerställa att uppgifter tas fram på likartat sätt mellan åren i de fall personal byts ut och bemanning ändras.

Granskningen har bl.a. uppmärksammat iakttagelser i

- Resultatredovisningen
- Produktredovisning
- Kostnader för personal
- Redovisning av beredskapstillgångar
- Bemyndiganderedovisning
- Lagerredovisning
- Uttalande om intern styrning och kontroll
- Övriga brister i redovisningen

Resultatredovisning

Försvarsmakten redovisar i tabell 2 i bilaga 3 kostnader för externa konsulter. Begreppet konsulter har inte närmare definierats, varken i årsredovisningsdokumentet eller i underliggande dokumentation. Försvarsmakten har i tabellen valt att sortera bort kostnader för exempelvis frisk- och läkarvård samt produktnära IT-support och kostnader för tjänster utförda av Försvarets materielverk och Totalförsvarets forskningsinstitut vilket inte framgår av redovisningen. Eftersom det inte framgår vad Försvarsmakten väger in i begreppet konsult och hur uppgiften tagits fram blir det svårare för läsaren att värdera den information som presenteras.

Försvarsmakten har inte använt ett fullständigt underlag från bokföringen när man tagit fram tabellen. I arbetet med att ta fram uppgifterna har Försvarsmakten utgått från en sammanställning ur ekonomisystemet PRIO avseende utfall på berörda konton. Sammanställningen summerar till 1 240 mnkr. Motsvarande konton i huvudboken summerar till 10 004 mnkr. Riksrevisionen bedömer att underlaget till tabellen varit ofullständigt eftersom totalt utfall inte inkluderats.

Försvarsmakten ska enligt regleringsbrevet redovisa ekonomiskt utfall per organisationsenhet enligt motsvarande tabell i Försvarsmaktens årsredovisning 2009 (avser anslagsposten 6:1:1.1). Summan av kostnaderna i organisationsfördelningen (underbilaga 3.2) uppgår till 21 701 mnkr medan utfallet på anslaget uppgår till 21 341 mnkr. Försvarsmakten kopplar differensen på 360 mnkr bl.a. till intäkter och kostnader som bokas direkt mot produkt, men kan inte specificera differensen på detaljnivå.

Försvarsmakten redovisar kostnader för den centrala kassan i tabell 35 på sidan 75 i årsredovisningens huvuddokument. Kostnaderna uppgår enligt denna tabell till 3 916 mnkr. Kostnader för centrala kassan framgår även i fördelning av kostnader på organisationsenheter i årsredovisningens underbilaga 3.2. Kostnaderna uppgår här till 4 058 mnkr. Differensen mellan redovisat utfall i två tabellerna går att koppla till justeringsposter och övriga poster som inte ingår i tabell 35. Vår bedömning är att dessa kostnader bör ingå och kostnaderna är därmed för lågt upptagna i tabell 35 med 142 mnkr.

Försvarsmakten redovisar i tabell 6 i bilaga 2 till årsredovisningen utfall avseende rekrytering och utbildning av soldater och officierare. Vid granskning har noterats att beskrivningar för hur uppgifter bör tas fram saknas. Vidare saknas en samlad dokumentation till redovisade uppgifter och för vissa delar saknar Försvarsmakten möjlighet att ta fram underliggande uppgifter på nytt.

Rekommendation 1

Försvarsmakten bör säkerställa att tillfredställande dokumentation av hur uppgifter tagits fram och kvalitetssäkrats i organisationen finns lätt tillgänglig. Dokumentationen bör i möjligaste mån samlas på ett fåtal platser och på ett strukturerat sätt för att underlätta kvalitetssäkring och arkivering.

OPERATIV FÖRMÅGA

Försvarsmaktens arbete med värdering av operativ förmåga följer en årlig process som har genomförts under ett flertal år. Arbetet styrs ytterst av Försvarsmaktens arbetsordning (FFS 2012:1) som definierar uppgifter och ansvar. Vid sidan av arbetsordningen styrs det praktiska arbetet och tidsförhållanden av två direktiv. Det första direktivet reglerar utvärderingen av krigsförbanden och det andra den taktiska-, operativa- och militärstrategiska utvärderingen. I direktiven framgår vem som gör vad samt när olika underlagen ska vara framtagna. Direktiven beskriver även övergripande vilken metod som ska tillämpas vid respektive steg i utvärderingen. Genomgående för utvärderingarna av operativ förmåga är att de som utvärderar är ansvariga för den verksamhet som utvärderas. Krigsförbandscheferna utvärderar krigsförband, taktiska chefer genomför taktisk värdering och insatschefen utvärderar den samlade insatsförmågan. En fördel med detta förfarande är att de som utvärderar kan antas känna till verksamheten mycket väl. Problemet är det beroendeförhållande som uppstår mellan den som utvärderar och den som utvärderas. Om den som utvärderar även bedöms utifrån resultatet av utvärderingen kan en intressekonflikt uppstå.

Kvalitetssäkringen av insatsorganisationsvärderingen består framförallt av att högre chef kontrollerar och vid behov omvärderar lägre chefs bedömningar. Vidare remissbehandlas den samlade insatsorganisationsvärderingen. De taktiska värderingarna och krigsförbandsvärderingarna är föremål för någon form av ”peer review”. Riksrevisionen menar dock att det är oklart om och hur denna peer review genomförs. I ljuset av det beroendeförhållande som uppstår mellan den som utvärderar och den som utvärderas ställs det därför krav på en ”oberoende” kvalitetssäkring.

Rekommendation 2

Försvarsmakten bör utveckla kvalitetssäkringen så objektivitet och oberoende säkerställs i alla led av underlaget till bedömning av operativ förmåga.

Produktredovisning

Produktredovisningen som framgår av sidorna 26-27 i Försvarsmaktens årsredovisning har utvecklats under 2012 jämfört med tidigare år. Utvecklingen i redovisningen gäller främst avseende hur uppgifterna relateras till varandra och till övriga finansiella delar i årsredovisningen samt att det öppet framgår vilka svårigheter som finns med modellen för att kunna uppfylla kraven enligt Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB). Försvarsmakten redovisar inte mot alla krav i FÅB men kommenterar i årsredovisning 2012 varför det inte görs. Exempelvis kommenterar Försvarsmakten att jämförelser med tidigare år inte går att göra på produktgrupp-nivå då innehållet och fördelningen av vissa kostnader till produktgrupperna ändrats

FÖRSVARSMAKTEN
107 85 STOCKHOLM

BESLUT: 2013-04-23

mycket mellan åren. Utöver att i framtiden kunna redovisa mot förordningskraven återstår flera områden där Försvarmakten kan förbättra modellen för att ge en bättre bild av kostnadsutfallet på verksamhetsdelarna i enlighet med förordningskraven.

Produktredovisningen så som den redovisas i årsredovisningen 2012 är ännu inte en del av Försvarmaktens löpande verksamhetsstyrning. Under år 2012 har Försvarmakten direktkonterat knappt 8 968 mnkr netto på produkter, totalt utfall i produktredovisningen är ca 41 039 mnkr. Merparten av kostnaderna fördelas alltså ut från central nivå med hjälp av schabloner i samband med upprättandet av bokslut.

För att fördela ut resterande kostnader använder sig Försvarmakten av flera olika fördelningsnycklar. Att schabloner används för att fördela ut merparten av kostnaderna försvårar också spårbarheten av hur kostnaderna fördelats på verksamhetens produkter. Exempelvis krävs ett omfattande arbete från Försvarmakten för att visa hur kostnader har fördelats på produkter då detta ofta sker i flera led.

Rekommendation 3

Försvarmakten bör tillse att beslut om hur fördelningen av verksamhetens kostnader på produktgrupper beskrivs tydligare i riktlinjer inom organisationen.

Rekommendation 4

Försvarmakten bör fortsatt arbeta mot att i större utsträckning kunna härleda kostnader direkt till produkter samt att löpande kvalitetssäkra utfallet.

Kostnader för personal

Riksrevisionen har vid ett flertal tillfällen de senaste åren rapporterat om brister i den interna kontrollen avseende Försvarmaktens rutiner för lönehantering¹. Riksrevisionen har inte identifierat något tydligt direktiv om hur arbetsfördelningen ska se ut och vilka kontrollmoment som ska genomföras för att Försvarmakten med rimlig säkerhet ska kunna säkerställa att rätt lön betalas ut vid rätt tillfälle. Brister i den interna styrningen och kontrollen av lönehanteringen kvarstår 2012 och rekommendationerna från tidigare rapporter kvarstår i allt väsentligt.

I tidigare rapporter har Riksrevisionen rekommenderat Försvarmakten att genomföra risk- och felanalyser för att kunna införa lämpliga kontroller i moment där det ofta blir fel. Någon sådan

¹ Revisionsrapport 2012-02-08, dnr 32-2011-0599
Revisionsrapport 2011-03-18, dnr 32-2010-0637
Revisionsrapport 2010-04-20, dnr 32-2009-0559
Revisionsrapport 2009-04-06, dnr 32-2008-0655-3

analys har inte genomförts. Riksrevisionen vill därför framhålla ett antal områden där brister identifierats.

BRISTANDE KONTROLL AV TJÄNSTGÖRING

Granskningen visar att Försvarsmakten vid ett flertal tillfällen under året betalat ut lön till personer som inte längre är anställda vid myndigheten. Genom att personerna i fråga anmält förhållandet till Försvarsmakten har de felaktigt utbetalda lönerna korrigerats och begärts tillbaka. En tillförlitlig kontroll att utbetalda löner endast görs till anställd personal saknas. Av de fem största belopp som i oktober 2012 registrerats som skuld till myndigheten under 2012 berodde tre på att personer slutat eller varit tjänstlediga sedan januari, juli och oktober 2011 men fortsatt att få lön fram till mars, januari respektive september 2012 innan detta upptäckts. Riksrevisionen har även granskat att de som slutar på ett urval av fyra förband inte fortsatt få lön efter slutdatum. 26 av 106 personer i urvalet fick lön efter det sista datum de skulle arbetat enligt beslutet., samtliga har dock korrigerats månaden efter enligt uppgift från Försvarsmakten.

Rekommendation 5

Försvarsmakten bör införa en regelbunden kontroll på förbanden av att den personal som får lön därifrån också arbetar på förbandet.

ORIMLIGA BELOPP

Vid ett flertal tillfällen under 2012 har utbetalningar av lön och liknande ersättningar skett till orimliga belopp eller i felaktiga kombinationer. Försvarsmakten upptäcker en del av dessa felaktiga utbetalningar men inte alla. Ett exempel där arbetstagaren själv hörde av sig är då en reservofficer fick 345 tkr utbetalt efter att ha varit inne och arbetat 44 timmar. En annan anställd fick en reseersättning utbetald på 2 691 tkr, detta ska ha korrigerats månaden efter enligt Försvarsmakten. Vid Riksrevisionens granskning noterades också en felaktig registrering av grunddata i lönesystemet vilket ledde till att personer inte fick någon skatt dragen på bland annat semesterlön som utbetalades.

Rekommendation 6

Försvarsmakten bör stärka både den löpande kvalitetssäkringen innan utbetalning sker samt uppföljningen av redan utbetalade löner.

AVSTÄMNING MELLAN LÖNESYSTEM OCH EKONOMISYSTEM

Försvarsmakten har inte haft någon löpande avstämning av att den finansiella redovisningen avseende personalkostnader stämmer överens med uppgifterna i lönesystemet. Enligt uppgift ska en sådan avstämning införas under 2013.

Rekommendation 7

Försvarsmakten bör säkerställa att den tilltänkta avstämningen mellan redovisningssystemet och lönesystemet sker löpande för att kvalitetssäkra den finansiella redovisningen.

Redovisning av beredskapstillgångar

Beredskapstillgångar utgör huvuddelen av Försvarsmaktens balansräkning och består av både beredskapsinventarier och beredskapsvaror. Beredskapsinventarier är tillgångar som brukas i verksamheten över tid, t.ex. flygplan och fordon, medan beredskapsvaror är lagertillgångar som förbrukas i verksamheten, t.ex. ammunition och reservdelar.

FELAKTIG VÄRDE REDOVISAT FÖR JAS-PLAN

Flygplan utgör en stor del av balansposten beredskapstillgångarnas värde. Under granskningen framkom att två JAS-plan (individerna 154 och 135) har destruerats under 2012 men att destruktionsintyg inte har sänts in till Prod Materiel, den del av organisationen som ansvarar för redovisning av beredskapstillgångar. Enligt Försvarsmaktens redovisningsregler borde dessa plan skrivits ned till 0 kr vid destruktionsintygen inte sänts in till Prod Materiel har planens bokföringsmässiga värde inte skrivits ned och värdet har därmed heller inte förts bort från balansräkningen. Orsaken till att destruktionsintygen inte sänts in uppges vara personalförändringar på den enhet som ansvarar för planen. Det inträffade innebär att fel värde redovisas i årsredovisningen för balansposten beredskapstillgångar. Redovisat värde per 31 december 2012 borde varit 367 mnkr lägre, dvs. beredskapstillgångarna borde i årsredovisningen redovisats till 94 849 mnkr istället för 95 216 mnkr.

Vid redovisning avseende materielen i PRIO utgår Prod Materiel ifrån den rapportering de erhåller från förbanden och enheterna avseende avveckling/avyttring. Om dessa inte fattar beslut alternativt inte sänder in fattade beslut i tid (inom den redovisningsperiod händelsen inträffat) kan detta leda till att det redovisade värdet för beredskapstillgångar blir felaktigt redovisat i årsredovisningar och delårsrapporter samt att det i PRIO kan finnas redovisat tillgångar som i verkligheten inte kan användas för det tänkta syftet.

Rekommendation 8

Försvarsmakten bör i kommande delårsrapporter och årsredovisningar presentera underlag som styrker att beredskapstillgångarnas värde och existens motsvarar det värde som redovisas i delårsrapporter och årsredovisningar. Underlaget bör visa att tillgångarna finns och är användbara för sitt tänkta syfte.

Rekommendation 9

Försvarsmakten bör i syfte att försäkra sig om att beslut som väsentligt påverkar beredskapstillgångarnas värde och existens, t.ex. destruktion av flygplan, verkligen når rätt instans i tid införa kompletterande kontroller till redan existerande rutiner. Dessa kan t.ex. vara att inför bokslut förhöra sig om aktuell status på plan som ska destrueras/demonteras.

BRISTER I AVSTÄMNING MELLAN VÄRDE- OCH BESTÅNDSREDOVISNING

I Riksrevisionens rapport 32-2011-0599 (daterad 2012-04-02) togs vikten av att det redovisade värdet överensstämmer med de inventerade beredskapstillgångarna (främst beredskapsinventarier) upp. Under 2011 genomförde Försvarsmakten inte någon totalavstämning av att redovisade beredskapstillgångar i PRIO (värderedovisning) också finns redovisade i LIFT (Försvarsmaktens system för beståndsredovisning). Inte heller under 2012 har någon totalavstämning gjorts mellan PRIO och LIFT. Av Försvarsmaktens ekonomihandbok kapitel 9.2.2. 2012 års upplaga framgår att ”I samband med hel- och delårsbokslut sker en avstämning mellan systemen. Detta görs genom att sammanställning från anläggningsregistret (PRIO) per förrådsbeteckning och individnummer kopplas mot lokalisering samt inventeringsdatum i beståndsregistret (LIFT). För sammanställningen av förrådsbeteckningar i anläggningsregistret ansvarar HKV PROD MTRL, vilka överlämnar dessa till HKV PROD LOG, som i sin tur ansvarar för beståndet, via FMLOG:s försorg”.

Som nämnts ovan har Försvarsmakten under 2012 inte genomfört någon sådan avstämning. Underlag för värdet på den i årsredovisningen redovisade balansposten saknades därmed. Riksrevisionen efterfrågade därför en avstämning av de ekonomiskt mest värdefulla tillgångarna. Den avstämning vi erhöll omfattar ca 42 mdkr av beredskapstillgångarnas värde om totalt ca 95 mdkr. Att en totalavstämning inte genomförts innebär att Försvarsmakten inte uppfyller de krav som ställs upp i den egna ekonomihandboken. Eftersom totalavstämning inte genomförts bedömer Riksrevisionen att risk finns för att det redovisade värdet i årsredovisningen inte är helt korrekt även om det vid granskningen av de 42 mdkr, som stämts av mellan systemen, inte identifierades några felaktigheter.

Rekommendation 10

Försvarsmakten bör årligen genomföra en totalavstämning mellan LIFT och PRIO samt tillse att inrättande av IT-stöd för detta påskyndas.

INVENTERING AV TILLGÅNGAR

Försvarsmakten har som mål att varje förband ska ha inventerat minst 95% av materielen årligen. Av de uppgifter, baserade på en avstämning mellan PRIO och LIFT, Riksrevisionen ursprungligen erhöll av Försvarsmakten framgick att 7,2 mdkr eller 15% av beredskapstillgångarna inte var registrerade som inventerade, alternativt inte hade inventerats under 2012. Av senare erhållna

uppgifter har Försvarsmakten visat att flertalet av dessa tillgångar registrerats som inventerade, alternativt inventerats, under februari 2013. Enskilda förband uppvisar avvikelser från målet om 95 %, exempelvis så har Helikopterflottiljen inventerat 67 % och FMTM (Försvarsmaktens telenät- och markteleförband) har endast inventerat 33 %. Bristen vid FMTM avser Försvarsmaktens datorer som uppgår till 168 mnkr.

Under 2012 har registrering av inventeringsdatum släpat efter tidsmässigt till del p.g.a. omorganisation av FMLOG (Försvarsmaktens logistik). Detta leder till att den interna styrningen och kontrollen av materielen påverkas, då de uppgifter som finns att tillgå om värde (PRIO) och existens (LIFT) inte är helt uppdaterade med aktuell information. Eftersläpningen i registrering av genomförda inventeringar påverkar även Försvarsmaktens förmåga att säkerställa tillgångarnas existens och status.

Försvarsmakten har inte presenterat någon sammanställning över vilken materiel som inte inventerats under 2012. Någon sammanställning över totala brister/överskott som upptäckts vid inventering har heller inte presenterats.

Rekommendation 11

Försvarsmakten bör årligen kunna presentera en sammanställning över vilka beredskapstillgångar som inte inventerats under året samt en sammanställning över de totala brister/överskott som upptäckts vid genomförda inventeringar.

Bemyndiganderedovisning

För att myndigheter ska kunna binda upp staten i form av ekonomiska åtaganden krävs bemyndigande från regeringen, vilket Försvarsmakten tilldelats för anskaffning och vidmakthållande av materiel.

MODELL FÖR FRAMTIDA ÅTAGANDE

Försvarsmakten har i syfte att få bättre kontroll på vilka avtal som medför framtida åtaganden inrättat en modell där avtal som medför sådana åtaganden ”taggas” i en IT-baserad mall (se PRODDirektiv12:65, beteckning 23 250:67915). I mallen ska det anges om det enskilda avtalet medför framtida åtaganden eller inte men mallen kräver inget svar utan rutan kan lämnas tom. Riksrevisionen uppmärksammade vid granskningen i ett antal avtal att respektive mallar saknade uppgift om avtalet innebär framtida åtaganden eller inte. Detta innebär att det finns en risk att framtida åtaganden inte uppmärksammas av Försvarsmakten vilket kan leda till att bemyndiganderedovisningen inte blir komplett eller att utfallet per år inte blir korrekt angivet.

Rekommendation 12

Försvarsmakten bör överväga att, i den IT-baserade mallen, göra det tvingande att fylla i uppgifter om avtalet innebär framtida åtaganden eller inte. Det bör inte vara möjligt att lämna fältet i mallen blankt.

FÖRDELNING MELLAN ÅREN

Av det underlag som presenterats för Riksrevisionen framgår inte på vilka grunder utfallet för de utestående bemyndigandena/åtagandena beräknats och fördelats mellan åren. Detta gör det svårt för Försvarsmakten att visa om de använda fördelningsprinciperna ger den mest korrekta fördelningen av när framtida åtaganden utfaller och när beställningarna medför anslagsutnyttjande.

Rekommendation 13

Försvarsmakten bör på ett tydligt sätt dokumentera på vilka grunder utfallet för de utestående bemyndigandena/åtagandena beräknats och fördelats mellan åren.

Lagerredovisning

Inom Försvarsmakten finns 3 flygflottiljer, en helikopterflottilj samt en luftstridsskola. Enligt Försvarsmaktens årsredovisning för 2012 uppgick kostnaden avseende drivmedel för flygplan och helikoptrar till 394 mnkr. Lagervärdet var upptaget till 253 mnkr.

Flygdrivmedlet FF75 är den mest använda bränsletypen för turbinmotorer i såväl militär som civil flygtrafik. Vid granskningen har det framkommit att FF75 kan användas i vanliga dieselmotorer bl.a. bilmotorer samt oljepannor t.ex. för uppvärmning av bostadshus.

INVENTERING AV FLYGDRIVMEDELSLAGER

Försvarsmakten ska enligt interna riktlinjer inventera varulagren två gånger per år. De inventeringar som genomförs två gånger per år utgår från uppgifter som lagts in i LIFT avseende anskaffning respektive uttag av FF75. Ingen fysisk mätning görs av vilken mängd drivmedel som verkligen finns i lagren i samband med delårs- och årsbokslut.

Rekommendation 14

Försvarsmakten bör införa tydliga centrala riktlinjer för hur inventeringar ska genomföras och dokumenteras samt ombesörja att ovan nämnda riktlinjer implementeras i verksamheten. Försvarsmakten bör vidare genomföra regelbundna uppföljningar för att säkerställa att riktlinjerna efterlevs.

RUTINER FÖR FÖRBRUKNING AV FLYGDRIVMEDEL

Granskning av hantering av FF75 har genomförts vid Norrbottens flygflottilj (F21) som är baserad i Luleå.

Försvarsmakten gör en beställning till leverantören som sedan levererar drivmedlet per tankbåt till begärd hamncistern. Drivmedlet levereras enligt villkoren ”fritt cistern”, dvs. ansvar för drivmedlet övergår till Försvarsmakten då det förts över till hamncisternerna. Fortifikationsverket hyr cisternerna för Försvarsmaktens räkning. När båtleverans med FF75 ankommit, inlevereras i hamncisterner och faktura erhållits bokas hela anskaffningsvärdet upp i lagerredovisningssystemet LIFT. Därefter hämtas FF75 med tankbil av Försvarsmakten. Vid varje tankning genererar hamncisternens lagerredovisningssystem ett kvitto, vilket anger när tankning skett, namn på chaufför samt uttagen mängd FF75. Tankbilen körs sedan till det s.k. baslagret inne på flygbasen vid Kallax där lasten töms.

Inget räkneverk eller dylikt används vid urtankning av tankbilen vilket innebär att det inte på ett tillfredställande sätt går att verifiera hur mycket som fyllts på i baslagret.

Uttag från baslagret sker genom en pipeline som går till det s.k. mellanlagret. Därefter sker överföring till tankstationer invid flygdepån där tankning av flygplanen sker. Enligt uppgift finns räkneverk som kan mäta hur mycket som tankas. Dessa räkneverk används dock inte vid Försvarsmaktens interna förbrukning, utan endast i de fall försäljning sker till extern kund som man fakturerar. I de fall försäljning sker till utländska kunder, sker ingen särskild registrering utan uttag sker som om förbandets egna flygplan stått för förbrukningen. Skillnaden mot när egna flygplan tankas, är att räkneverket läses av och ligger till grund för fakturering av uttagen mängd FF75.

Granskningen visar att det således inte går att verifiera hur mycket FF75 som förbrukats av Försvarsmakten.

Rekommendation 15

Försvarsmakten bör införa rutiner för att kunna verifiera förbrukning av FF75 samt registrera samtliga drivmedelstransaktioner rörande FF75 löpande i LIFT.

DRÄNERING AV DRIVMEDEL

Enligt Försvarsmakten uppstår det kondens i tankar och cisterner och att denna kondens måste dräneras av flygsäkerhetsskäl. Detta görs genom att man tappar av en viss mängd FF75 varje dag. Eftersom inget räkneverk används för att mäta förbrukningen, är den totala mängden dränerad FF75 inte känd. Enligt uppgift från Försvarsmakten kan dränerat drivmedel för en flygflottilj uppskattas till mellan 12 000 och 15 000 liter per år. Liksom förbrukningen av FF75 kan mängden dränerad FF75 inte verifieras.

Det saknas tydliga rutiner avseende dränering. Enligt interna riktlinjer ska miljöfarligt avfall transporteras till miljöstation. Dessa riktlinjer verkar inte vara implementerade i verksamheten och anger inte heller på ett tydligt sätt hur dränerat drivmedel ska hanteras.

Rekommendation 16

Försvarsmakten bör införa tydliga regler för dränering av FF75 samt hur dränerat drivmedel bäst ska hanteras.

Uttalande om intern styrning och kontroll

Försvarsmaktens funktion för hantering av Förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll har under året varit under omstrukturering. Detta har medfört att arbetet kommit igång först under hösten 2012. Av missiv till årsredovisningen framgår att Försvarsmakten har brister i implementeringen av förordning om intern styrning och kontroll i verksamhet och processer. Bristerna i processen för att bedöma intern styrning och kontroll medför att Försvarsmakten inte på ett strukturerat sätt kan bedöma om tillfredställande intern styrning och kontroll finns inom organisationen. Riksrevisionen bedömer att detta medför risk för att brister i verksamheten inte uppmärksammas.

Rekommendation 17

Försvarsmakten bör fortsatt utveckla sitt arbete med intern styrning och kontroll i syfte att implementera en modell som möjliggör bedömning i enlighet med 2 kap 8 § FÅB.

Övriga brister i redovisningen

UPPLUPNA KOSTNADER

I den ledighetsskuld som Försvarsmakten redovisar under posten Upplupna kostnader i årsredovisningen 2012 har ett flertal felaktigheter identifierats under granskningen. I underlaget till ledighetsskulden uppmärksammades ett antal individer med fler intjänade semesterdagar än 35 dagar under året samt där intjänade semesterdagar minus uttagna semesterdagar är högre än 35. Sex anställda har bland annat tjänat in över 70 semesterdagar under 2012 enligt underlaget. Riksrevisionen har mottagit svar från några av de berörda förbanden som visar att flertalet av saldona är felaktiga. Försvarsmakten har inte kunnat visa att resterande belopp är korrekta. Felet bedöms medföra att upplupna kostnader är upptagna till ett för högt belopp om högst 17 mnkr.

I underlaget till ledighetsskuld uppmärksammades även ett antal individer med orimliga värden avseende ledighetsskuld kopplade till kompensationsledighet. Till exempel har fem anställda kompskulder på över 2000 timmar vardera samtidigt som åtta anställda har negativa kompskulder, det vill säga att de arbetat för lite, på över 600 timmar vardera. En normal årsarbetstid uppgår i regel till ca 1700-1800 timmar. Felen bedöms medföra att upplupna kostnader är upptagna till ett för lågt belopp om högst 10 mnkr.

FÖRSVARSMAKTEN
107 85 STOCKHOLM

BESLUT: 2013-04-23

Utöver ovanstående problem finns det också oklarheter i hur beräkningen av semestertillägget på semesterlöneskulden sker. Försvarsmakten har inte kunnat visa att tillägget är korrekt beräknat.

Rekommendation 18

Försvarsmakten bör kvalitetssäkra underlagen som levereras in till ledighetsskulden i god tid innan årsredovisningens upprättande.

KLASSIFICERING AV INTÄKTER

I not redovisar Försvarsmakten ersättningar enligt 6 kap 1 § kapitalförsörjningsförordningen (2011:210) som en delpost. Denna uppgår till ca 93 mnkr. I delposten redovisas ersättningar från Försvarsexportmyndigheten där de förmedlat intäkter för försäljning/hyra av materiel och viss ersättning från Försvarets materielverk. Klassificering bedöms i detta fall vara felaktig.

Rekommendation 19

Försvarsmakten bör utreda om intäkterna ryms inom särskilt bemyndigande i regleringsbrev eller om intäkterna bör klassificeras som avgiftsintäkter enligt § 4 avgiftsförordningen (1992:191).

ERSÄTTNING TILL FRIVILLIG FÖRSVARVERKSAMHET

Försvarsmakten utbetalar ersättning till organisationer som bedriver frivillig försvarsverksamhet i enlighet med regleringsbrevet. Under december månad framkom att en av de organisationer som erhåller ersättning hade övertrasserat sina tillgängliga medel varför de bad om och beviljades en kompletterande utbetalning. Försvarsmakten saknar formellt beslut för den kompletterande utbetalningen och genomförd utbetalning baserades på uppgifter i ett mail.

Rekommendation 20

Försvarsmakten bör se över rutiner för utbetalning i syfte att säkerställa att erforderliga underlag finns för samtliga utbetalningar.

NETTOREDOVISNING

Av regleringsbrevet framgår att avgiftsinkomster ska redovisas brutto mot de anslag som Försvarsmakten disponerar. I Hermes redovisas avgiftsinkomsterna korrekt (d.v.s. brutto). I årsredovisningen däremot redovisas ett netto av Försvarsmaktens utgifter och inkomster för respektive anslag/anslagspost.

Rekommendation 21

Försvarsmakten bör redovisa avgiftsinkomsterna i enlighet med regleringsbrevets krav.

AVRÄKNING MED STATSVERKET

Utbetalningar som avser anslag 6.1:2 Fredsfrämjande förbandsinsatser och 5.1:2 Freds och säkerhetsfrämjande verksamhet ska göras från icke-räntebärande flöde. Försvarsmakten gör

FÖRSVARSMAKTEN
107 85 STOCKHOLM

BESLUT: 2013-04-23

löpande utbetalningar från det räntebärande flödet och justerar gentemot icke-räntebärande flöde månadsvis. Av årsredovisningen framgår att fordringar på statsverket avseende icke-räntebärande flöde uppgår till 539 mnkr varav 206 mnkr avser månadsvisa justeringar, t.ex. lönekostnader och interndebiteringar. Övrig fordran om 333 mnkr förklaras sannolikt av fordringar och skulder i det icke-räntebärande flödet. Försvarsmakten saknar möjlighet att i detalj redogöra för denna fordran.

Rekommendation 22

Försvarsmakten bedriver ett arbete för att utveckla en modell för att kunna förklara och reglera hela fordran i det icke-räntebärande flödet. Modellen bör inkludera möjligheten att i detalj redogöra för fordran.

Ansvarig revisor Tomas Janhed har beslutat i detta ärende. Uppdragsledare Jonas Björkdahl har varit föredragande.

Tomas Janhed

Jonas Björkdahl

Kopia för kännedom:

Regeringen

Försvarsdepartementet

Finansdepartementet, budgetavdelningen